زانکۆی هەڵەبجە
کۆلێژی زانستە مرۆڤایەتییەکان
بەشی جوگرافیا
قۆناغی سێیەم

بابەت: وڵاتی عێراق

ئامادەکردنی:
محمد عبدالفتاح عبدالخالق

بەسەرپەرشتی:
م. ئاریان علی

پێشەکی:

١:- ناساندنی وڵاتی عێراق
٢:- هەڵکەوتەی جوگرافیا
٣:- سەربەخۆی عێراق
٤:- مێژووی عێراق
٥:- ڕووبەرو ژمارەی دانیشتوان
٦:- ئاینەکان:
٧:- سەرژمێرییەکان
٨:- پێکهاتەی تەمەنی دانیشتوان
٩:- دابەشبوونی کارگێڕی
١٠:- شوێنە بەناوبانگەکان

ناساندني وڵاتی عیراق:

ناوە فەرمییەکەی **کۆماری عێراق**ە وڵاتێکە لە ڕۆژھەڵاتی ناوەڕاست کە پایتەختەکەی شاری بەغدادەو لە ساڵی ١٩٢١ دامەزراوە، لە سەرەتای دامەزراندنییدا لەسەر شێوازی سیستمی حوکمڕانی پاشایەتی بوو و لە ساڵی ١٩٥٨ بە سەرکەوتنی شۆڕشی ١٤ی تەمموز سیستمی کۆماری بەرقەرار بوو.

المحيط المتجمد الشمالي
المحيط المتجمد الشمالي
جرين لاند
ألاسكا
كندا
روسيا
كازاخستان
منغوليا
الصين
اليابان
الولايات المتحدة الأمريكية
المحيط الأطلنطي
المحيط الهادي
المحيط الهادي
أوكرانيا
تركيا
البحر المتوسط
إيران
أفغانستان
الهند
الجزائر
ليبيا
مصر
موريتانيا
مالي
النيجر
تشاد
السودان
نيجيريا
أثيوبيا
كينيا
زائير
تنزانيا
أنجولا
زامبيا
ناميبيا
جنوب أفريقيا
البرازيل
كولومبيا
بوليفيا
الأرجنتين
المحيط الهندي
أستراليا

هەڵکەوتەی جوگرافیا:

دەکەوێتە باشووری ڕوژئاوای ئاسیا و باکووری ڕوژهەلاتی نیشتمانی عەرەبی. تورکیا دەکەوێتە باکوورییەوە و لای ڕوژهەلاتی ئێرانە و هەریەک لە سووریا و ئوردن و عەرەبستانی سعوودیدەکەونە ڕۆژاوایەوە، و کووەیت و کەنداوی عەرەبی لە باشوورییدان.

سەربەخۆی عیراق:

وڵاتی عێراق بۆ یەکەم جار لە (١ی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩١٩) سەربەخۆی لە ئیمپراتۆریەتی عوسمانی و بۆ جاری دووەم لە (٣ی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٩٣٢) سەربەخۆی لە وڵاتی بەریتانیا وەرگرتووە).

مێژووی عیراق:

عێراق لە مێژوودا بە وڵاتی دوو ڕووبار ناسراوە مێژووی ئەم ناوچەیە بۆ ١٠ هەزار ساڵ زیاتر دەگەڕێتەوە خاوەن مێژوویەکی زۆر دوور و درێژە سۆمەرییەکان ئەکەدییەکان ئاشوورییەکان بابلییەکان لە نەتەوە دێرینەکانی ئەم وڵاتەن خاوەنی شارستانییەتییەکی بەرزبووە لە مێژووی خۆیدا چەندین جار تووشی داگیرکاری و هێرشی نەتەوەکان بووەتەوە لە سەردەمە جیاوازەکانی ئەمەش بەهۆی بوونی شوێنی عێراق وەک ناوچەیەکی جوگرافی گرینگ.

ڕووبەر و ژمارەی دانیشتوان:

ڕووبەرەکەی نزیکەي ٤٣٨،٣١٧کم دوجاية، و هەروەها بەپێی ئامارەکانی ساڵی ٢٠٢١، ژمارەی دانیشتوانی وڵاتی عێراق ٤١٠٠٠،٠٠٠کەس بووە کە دەکاتە ٠,٤٨ لەسەدی ڕێژەی خەڵکی جیهان. تەمەنی مامناوەندی خەڵکی ئەم وڵاتە ١٩ساڵە ,هەروەها ٦٦لەسەدی دانیشتوانەکەی لە شارەکان دەژین.

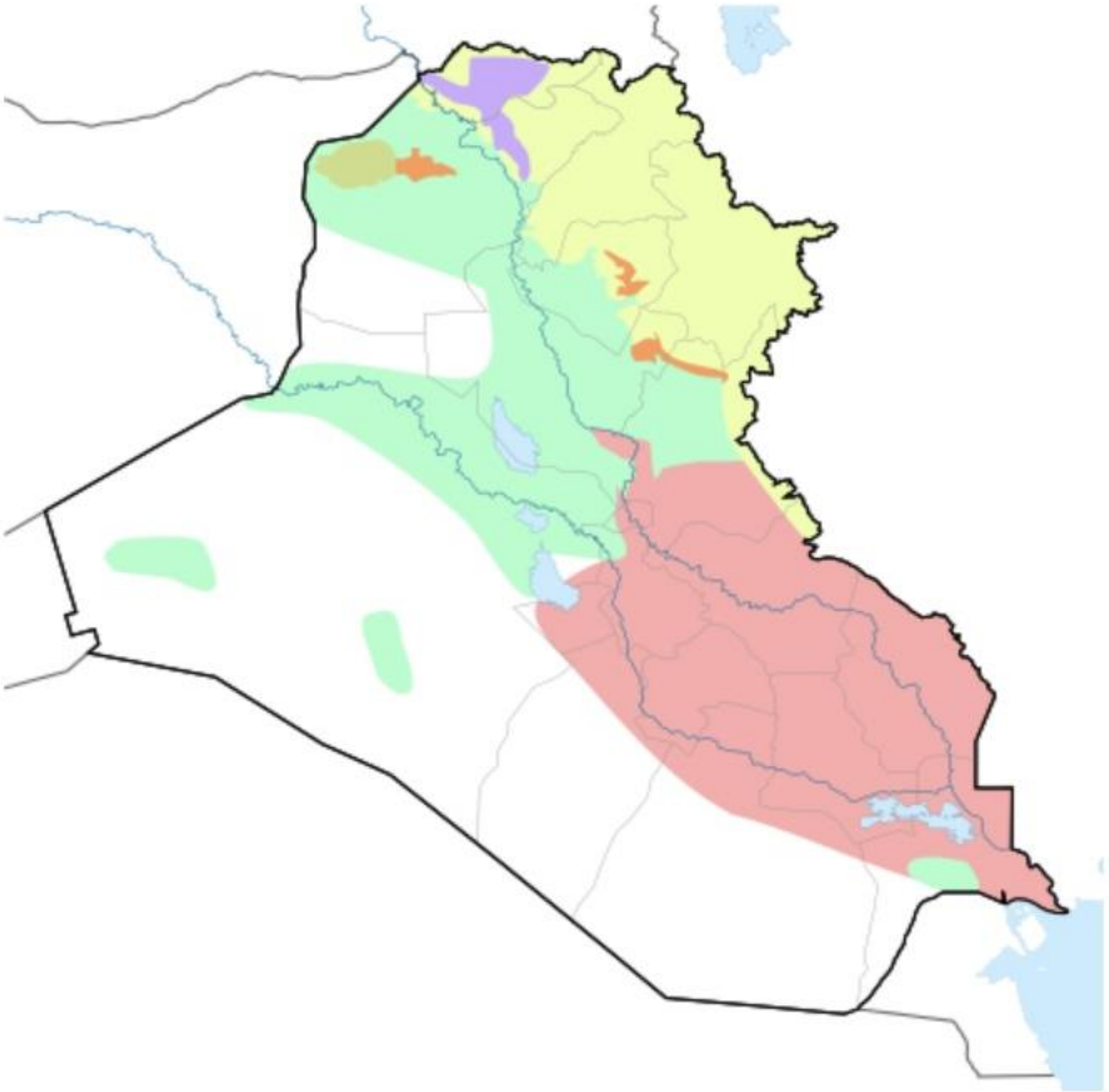

ئاینەکان:

ئایینەکان لە عێراق[٢]

ئایینەکان	ڕێژە
شیعە	٪٥٥,٠
سوننە	٪٤٥,٠

سەرژمێرییەکان:

ژمارە	ساڵ	کوڕ	کچ	ڕێژەی گەشە
١	١٩٤٧	٢٢٥٧	٢٥٥٩	٢,٦
٢	١٩٥٧	٣١٥٥	٣١٤٤	
٣	١٩٦٥	٤١٠٥	٣٩٥٤	
٤	١٩٧٧	٦١٨٣	٥٨١٧	٣,٢
٥	١٩٨٧	٨٣٩٦	٨٤٧٥	

پێکهاتەی تەمەنی دانیشتووان:

بە شێوەیەکی گشتی دەتوانین سێ جۆر لە پێکهاتەی تەمەن دیاری بکەین:

١:- ئەوانەی کە تەمەنیان لە ١٥ سال کەمترە؛ چینێکی بەکار بەرو مشەخۆرە بەڵام ئەو ڕێژەیە واتا بە مانای کۆمەڵگا لە باری لاوی دایە، تێکرای ژمارەکەی لە سالی (١٩٨٧) ٧,٣٨١,٤٩٢ کەس بوو واتا ٤٥ ٪ کۆی دانیشتووان ئەمەش ڕێژەیەکی بەرزە.

٢:- ئەوانەی کە تەمەنیان لە نێوان ١٥ تا ٦٤ سالە؛ کە گرینگترین چینەکانی کۆمەلگایە و چینی بەرهەم هێنە و چینەکانی تر لە ئەستۆ دەگرێت ژمارەی لە سالی (١٩٨٧) ٨,١٨٠,٢٦١ کەس بوو واتا ٥٠ ٪ کۆی گشتی دانیشتووان. بەڵام ئەگەر بەراووردی بکەین لەگەل ولاتانی تری جیهان کە لە هەندێک ولات دەگاتە ٥٦ ٪ تاکو ٦٠ ٪.

٣:-ئەوانەی تەمەنیان لە ٦٥ ساڵ بەرەو سەرەوەیە؛ چینی سێیەم وەک چینی یەکەم چینێکی بەکار بەرە ژمارەیەکی زۆری لە ژن و بێوەژن وپیرو پەک کەوتەی تێدایە، کە تێکرای ژمارەکەی لە ساڵی ١٩٨٧ ٥٤٦,٦٦٥ کەس بوو واتا ڕێژەکەی ٣,٣ ٪ هەمووی دانیشتووانی عێراق بوو، ئەم ڕێژەیەش کەمە ئەگەر بەراوورد بکەین لەگەڵ وڵاتانی تری جیهان.

دابەشبوونی کارگێڕی:

عێراق دابەش دەبێت بۆ ١٩ ناوچەی کارگێڕی کە بە پارێزگا ناو دەبرێن، چوار لەم شارانە (سلێمانی و هەولێر و دهۆک و هەڵەبجە) دەکەونە هەرێمی کوردستان لە عێراقدا:

• بەغدا	• زیقار	• ئەنبار
• سەلاحەددین	• موسەنا	• نەینەوا
• دیالە	• قادسیە	• دهۆک
• واسیت	• بابل	• هەولێر
• میسان	• کەربەلا	• کەرکووک
• بەسرە	• نەجەف	• سلێمانی
		• هەڵەبجە

نەخشەی پارێزگاکان:

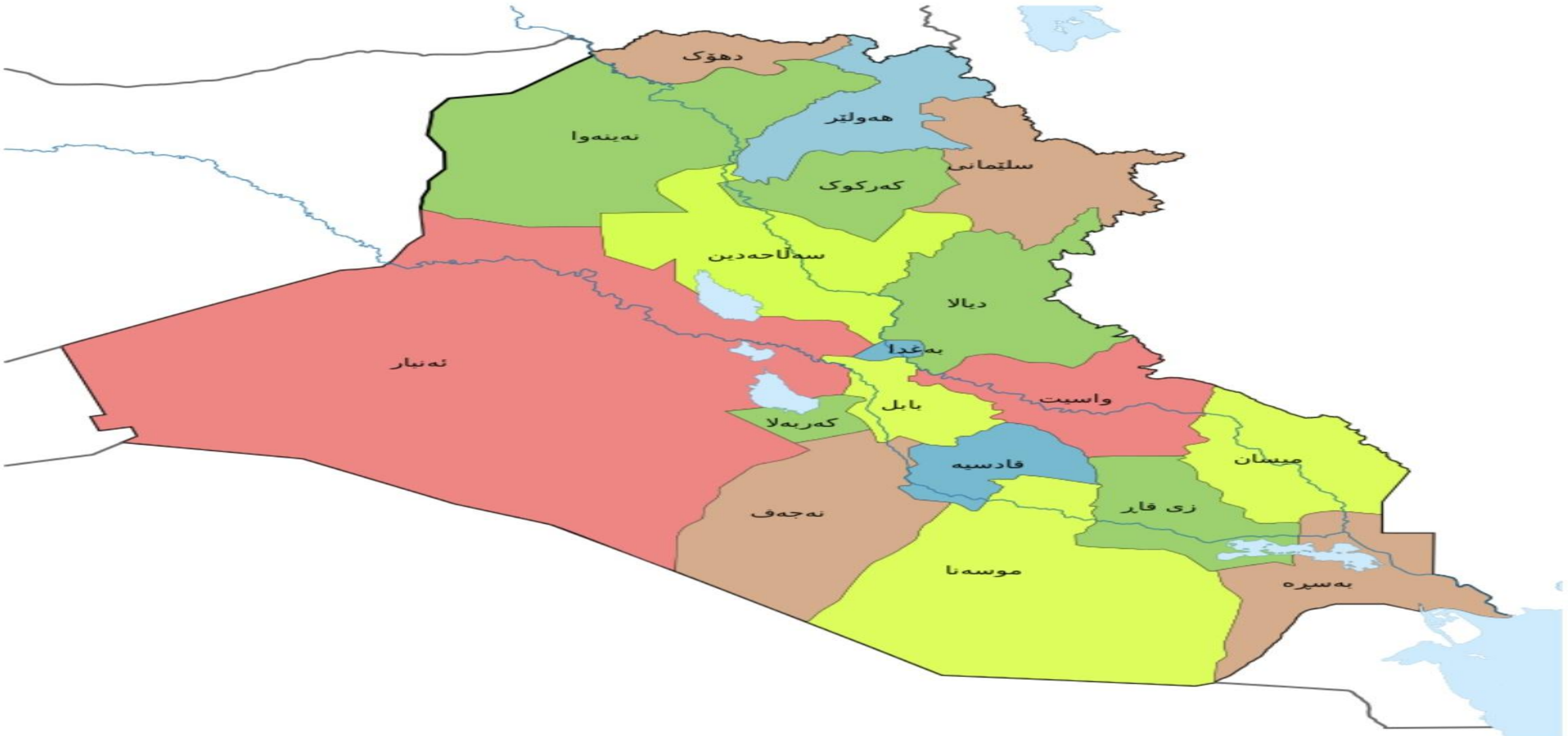

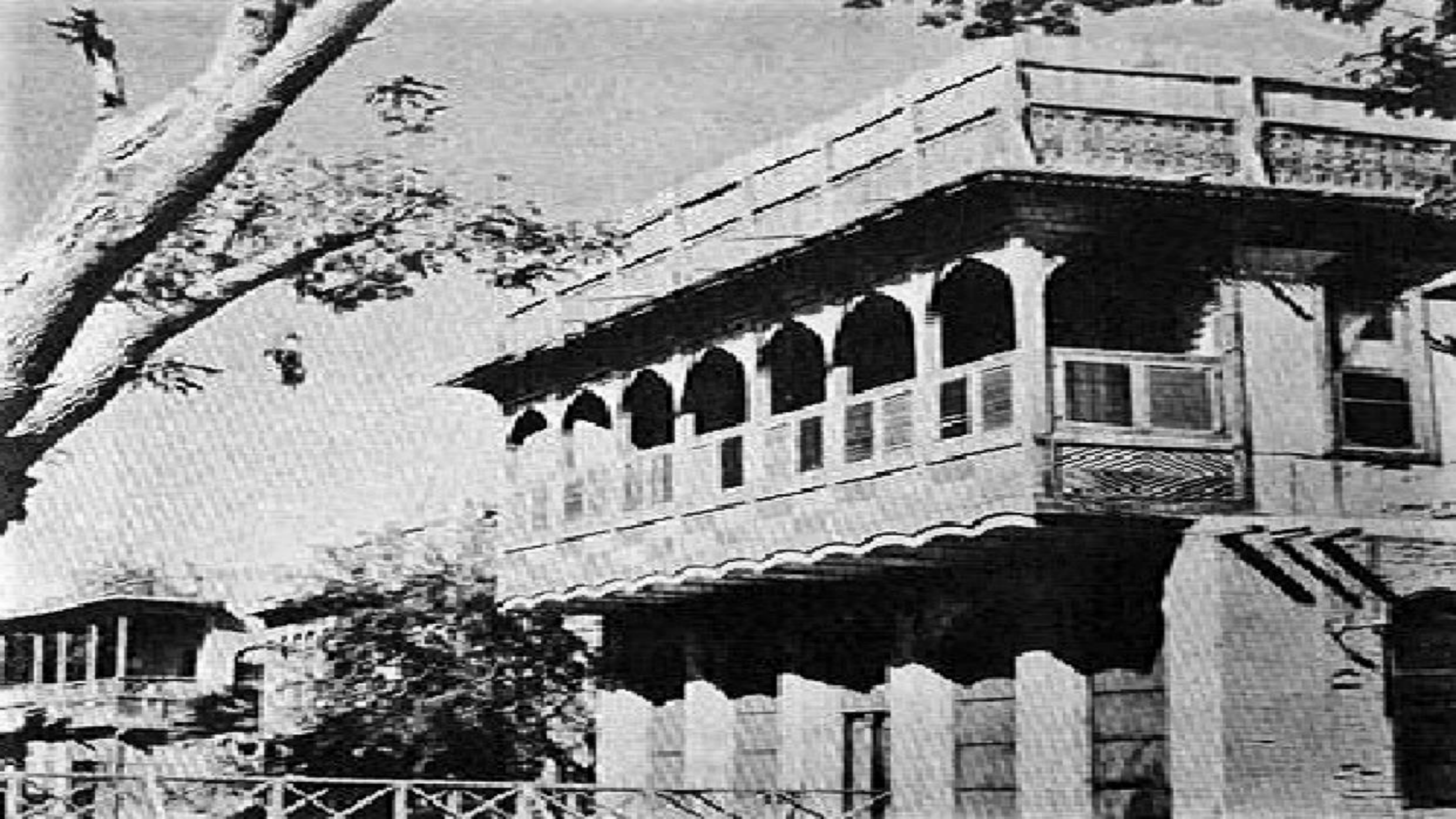

سەرچاوەکان:

Thomas Pohl; Sameh W. Al-Muqdadi; Malik H. Ali; Nadia Al-Mudaffar Fawzi; Hermann Ehrlich; Broder Merkel (6 March 2014). "Discovery of a living coral reef in the coastal waters of Iraq". *Scientific Reports*. **4**: 4250. doi:10.1038/srep04250. PMC 3945051. PMID 24603901.

Countries in the world (ranked by 2014 population) (ئینگلیسی). ماڵپەڕی Worldometers. سەردان لە ڕێکەوتی ٥ی ئایاری ٢٠١٥.

^ بەختیاری, سەعی. جوگرافیا. تاران: ڕێکخراوی جوگرافیایو کارتۆگرافی گیتاناسی. ISBN 978-964-342-431-2.

THANK
YOU!